

Slovenski List.

Neodvisno slovensko krščanskosocijalno glasilo.

Štev. 11.

V Ljubljani, v soboto 15. marca 1902.

Letnik VII.

„Slovenski List“ izhaja v sobotah dopoldne. — Naročnina je za vse leto 8 K, za četrt leta 2 K. Vsaka številka stane 14 vin. — Dopisi pošiljajo se uredništvu „Slovenskega Lista“ — Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo; rokopisi se ne vračajo — Naročnina, reklamacije in oznanila se pošiljajo upravništvu „Slov. Lista“. Uredništvo in upravništvo sta v Ljubljani Stari trg štev. 19. Uradne ure od 9 do 12 ure dop. — Oznanila se računajo po navadni ceni.

Fej!

Ljubljanski župan je čestital v imenu Ljubljane sv. očetu, velikemu prijatelju Slovanov, k njegovemu jubileju. Ljubljana je središče odločno katoliškega naroda in naj je poslal Ivan Hribar čestitko skaterimkoli namenom, krščansko misleče časopisje je to čestitko z zadovoljstvom zabeležilo, kakor je velevala častnikarska dolžnost. „Sl. Narod“ pa, ki je svoj čas nazval sv. očeta z „izvirgom človeštva“ in ki je spraval v svet ostudne laži o „papeževi kletvi“, ne da bi jih preklical, je tudi sedaj ostal samemu sebi zvest.

Ni ga na vsem svetu lista, ki bi se ob tej priliki tako obnašal, kakor glasilo „slovenske inteligence“. Celo židovski listi so dostojno zabeležili jubilej sv. očeta, celo ti listi so slavili modrost Leona XIII. in pripoznali njegovo brezmejno skrb za sinove in hčere katoliške cerkve, „Narod“ pa je zopet zagrabil kup blata in ga zagnal proti Rimu in sv. očetu. Tako ostane torej „Slovenski Narod“, ki podaja v volitvah v svet mnenja narodno napredne stranke, zvest sovraštvo proti plemenitemu, sivolasemu vladarju katoliške cerkve.

Z ogorčenjem je vstal vedno ves slovenski narod kadarkoli je iz liberalnega tabora priletel napad na našega ljubljence Leona XIII. In tako bode tudi sedaj! Naj bodo liberalci, ki psujejo svetega očeta za ves njegov velikanski trud, ki ga je imel v 25. letih pri vladanju katoliške cerkve, prepričani, da dobe odgovor, kakeršnega zaslužijo, kadar zopet pridejo ob volitvah med ljudstvo! Mi upamo, da bodo naši somišljeniki povedali slovenskemu ljudstvu do zadnje kočice, kako slovenski liberalci postopajo proti sv. očetu.

„Narod“ pravi, da je češčenje sv. očeta „ultramontanska pretiranost“ in ker je tudi „Edinost“ slavila sv. očeta, pravi, da je to „bizantinizem najgrše vrste!“ „Vse je sila pretirano“ kriči o sv. očetu „Narod“, ki kakega Aškerca slavi kot pol boga! Glasilo liberalcev pravi, da smo šolobarde, ako se obračamo proti sv. očetu in tiste, ki niso „Narodo-

vega“ mišljenja psuje s „kitajskim kulijem, ki pade vsikdar na kolena, kadar vidi svojega mandarina!“ Leona XIII. torej glasilo liberalne stranke primerja s kitajskim mandarinom, vzrok spoštovati in čestiti sv. očeta imamo torej po liberalnih načelih ravno tako, kakor čestiti kakega kitajskega mandarina... Kitajski mandarin je za „Narod“ enake cene z Leonom XIII.!

In potem se laže „Narod“: „Papežev Rim je od nekdaj bil središče najkrutejše reakcije, je stoletja in stoletja moril in davil najboljše duhove, in je pri vsaki priliki in povsod zaviral napredek človeštva“, ter pravi: „Če se torej „naprednjak“ pred papeževim u m o m odkriva, vidi se nam takō, kakor bi se odkrivali potomci pred kolesom, s katerim so se njegovim prednikom kosti trle“...

Grdi svoj članek zaključuje „Narod“ s klicem: „Ali na trebuhu tudi pred rimskim papežem ne bomo ležali“, kakor bi kdo kaj tacega hotel. Saj bi trebuhu naših liberalcev kaj tacega ne mogli prenesti! To je resnica, še nikdar niste in ne boste tega storili, saj tega tudi treba ni, zato pa tembolj ležite na trebuhu pred vlado in pred baronom Schwegelom!

Kaj hočemo še reči? Vsaka beseda o sv. očetu v „Narodu“ sama dovolj kriči, vsaka beseda je atentat, na čustvovanje našega ljudstva. Liberalci so že na koncu svoje „Va banque“ igre... Take liberalce, ki se napram sv. očetu tako obnašajo v „Narodu“ pokopljimo v gnoj! Liberalce naj bo v dno duše sram take „Narodove“ pisave. Somišljeniki, Vi pa med ljudstvo in povejte mu kako nesramno so liberalci zopet napadli velikega Leona XIII., moža, ki je Slovanom dal „Grande munus“ in delavskemu ljudstvu „Rerum novarum!“ Proč z blatitelji takega moža iz vrst poštenih slovenskih mož, proč iz slovenskih vrst z možmi, ki so nesramnejši kot židje! Ogorčeni do dna duše kličemo takim ljudem v ime našega ljudstva: „Fej!“ — obžalovanje pa tistim Slovincem, ki tako liberalno politiko še podpirajo!

Politični pregled.

Vsenemški načrti. Petrogradski list „Kraj“ prinaša razgovor, katerega je imel nedavno neki odlični Poljak z jednim nemškim politikom. Pri tej priliki je razkril Nemeč vsenemški politični načrt in je dejal med drugim: S Francozi so naši računi storjeni in cesar Viljem si prizadeva da bi uvedel dobre odnose s Francijo. Mi damo (!) Francozom Maroko, del Afrike, če treba tudi Belgijo in Luksenburg. Ali druga stvar je z Rusijo. Tu je ogenj in voda, dva naroda, dve civilizaciji, dva sveta. Tu mora (!) priti do spopada. — Nemški „Drang nach Osten“ ni samo pusta fraza. Ko nam zmanjka prostora kam pa hočemo, ako ne v zemlje Slovanov? Gibanje, ki zamore donesti do vojne, pa še lahko traja 50 let v zgodovini. Za narodi so prišli narodi, za civilizacijo civilizacija. Ob času Rimljanov, Galov in Germanov še ni bilo Slovanov, a tudi ti se morajo pojaviti. Vprašanje o Češki in Poznanju so le predigre, predstraže, za temi pride velik boj, ki se bode bil ob mejnih pokrajinah. Zakaj pa se je vračala naša vojska iz Kitajskega čez Trst? Zato, da pokaže nemškemu narodu, kot pelje najbližja pot v sredozemsko morje. Danes ni Nemca, ki bi ne sanjal o Trstu. — „Ali pride do boja z Avstrijo?“ vpraša Poljak. „Bog obvaruj! Avstriji damo (!) Solun, Srbijo, Carigrad, ali Trst mora biti naš.“ — Tako hočejo domisljavi Nemci razpolagati s svetom, a ne mislijo na resnični rek, ki pravi: „Prevzetnost gre pred padcem.“

Umorjeni misijonarji. Kakor vsako leto poroča tudi zdaj francoski list: „Le Missions Catholiques“ o številu umorjenih misijonarjev l. 1900. v raznih delih sveta. To je, žal, veliko! Zuaša 171, med temi 9 škofov in 162 drugih duhovnikov! Štirje škofje so bili Francozi, trije Italijani, dva iz drugih dežel. Eden teh je bil živ sežgan! tri italijanske škofo so Kinezi razsekali. En duhovnik je bil živ zakopan, dva sta zgorela v cerkvi z vso trumo vernikov, ki

Godec Kozma.

Slika. Spisal J. E. Rubin.

(Dalje.)

4.

In zopet se je izpremenilo. Kozma je postal godec. Čudna je usoda godca. Odreči se mora skoraj svoji pameti, norčevati se mora in biti sam drugim za norca in vendar pri zdravi pameti. Pokoriti se mora vsem, prezreti mora mirno, kar mu je neljubo, in preslišati, kar bi vsak drug zavrnil. Ugoditi bi moral vsem, a vsem ne more ugoditi. Tu imaš denar, ti godi, a mi plešemo. Plesali bomo, kakor boš ti godel, a gosti moraš po naši volji, zdaj tako, zdaj tako, zdaj kratko, zdaj dolgo, zdaj hitro, zdaj počasi, kakor je nam všeč, kakor je naša volja, a ti molči, saj dobiš denar, plačan si in zato delaj. Kaj mislite — in včasih še tako ni. Ni denarja, ni plačila, a — godi, godi... Tako je, in poleg tega je na slabem glasu, da je pijanec, ničvrednež, ki ne ve, kaj velja denar, da je lahkoživec, ki ne pozna dela, ki lenuhuje noč in dan, ali pa po noči gode, po dnevi spi, da podpira ples, da zasluži zlahka, a še lažje zapravi, kar je zaslužil — godec nima dobre imena.

Stari, ranjki Krobar je bil tudi godec. Krobar je šepal na jedno nogo — hodil je ob palici — bil je majhne postave, imel je sive lase in levo oko so mu nekoč poškodovali. Bil je suh, in, kadar se je smejal — Krobar se je zelo rad smejal — pokazal je, da je izgubil zobe. Rekel je, da je prezgodaj začel kaditi pipo-okovanko, in zato je izgubil zobe...

No, Krobar je bil tačas že star. Delati ni mogel mnogo: redili so ga doma, saj je imel pri sinu kot. Za godca ga takrat že niso marali več — rekli so, da je prestar in da ne zna dobro gosti. In Krobar — včasih ga je bilo povsod polno, poznal ga je vsak kot prijaznega, zabavnega človeka, neštetokrat je bil na ženitninah, na plesih in v posvetnem, šumnem življenju, prehodil je mnogo sveta, povsod cenjen, znan in spoštovan — je sedel zdaj doma, moral je sedeti doma in počivati proti svoji volji in zibati ali pa pestovati. Prijetno to ni bilo. Lahko se je pri gorki, zeleni peči spominjal davno preteklih dni, lahko je cel dan kadil pipo-tepko, če je imel tobak, lahko je šel iz hiše ven pred hišo na klop, če ni bilo premrzlo, a moral je biti doma v Petručah. No, včasih, ko mu je zmanjkalo krajcarjev za tobak, vzel je svojo staro, razglašeno potrto harmoniko s police nad pečjo, vzel je

svojo močno palico, grčavo, trdo, okovano in odšel je z doma po vaseh od hiše do hiše. Pestovali in zibali pa so drugi mesto njega. Šel je v dolino, v Dvorce. No, Krobar je vselej spoznal, kako nevhvaležno je pozabljen nekdanji cenjeni godec. Ljudje so ga spoštovali kot starega znanca, kot prijaznega, zabavnega človeka, ali, kot godca ga niso več pohvalili. In to je starčka Krobarja bolelo, zelo bolelo. Nekateri so rekli, da ne zna več, drugi, da ne more več, a tretji so rekli, da zna po starem še dobro, a po novem ne zna. Kdo ve, kdo je imel prav, ali vsi, ali kako. Krobar je mislil, da nobeden. Le tu in tam se ga je kaka starica razveselila, ko je stopil Krobar v hišo in je rekla:

„Krobar je godel na moji poroki, ko sem bila nevesta, kaj ne, Krobar.“

„Da, da, takrat smo bili mladi,“ odgovoril je veselo stari godec.

„He, he, pa res, takrat smo bili mladi.“

„In kakšno življenje je bilo med mladimi ljudmi! Drugače kot sedaj.“

„Kaj ne, he, he, drugače, vse drugače.“

„Take ste bile kot rožice.“

„Kot rožice, he, he, kaj ne, rdeče pa zelene.“

je bila pri sv. maši; drugi so bili na razne načine umorjeni. Kaj pač ne trpijo ubogi oznanovaleci sv. vere po misijonih!? In vendar se jih poda vsako leto mnogo križem sveta, da sejejo po Kristusovem povelju seme božje besede.

Kaj „Narod“ zamolči. „Narod“, ki na pragu „klerikalcev“ vidi vsako trohico, noče videti sledečega: Mažari so podali nov dokaz liberalnega „vzornega gospodarstva“. Iz liberalnega kota v torontalskem okraju je že pred dalj časom dohajal v javnost skrajno neprijeten duh po korupciji, toda s pomočjo znanega Szellovega zistema so morali vso stvar še nekaj časa prikriti. Ker so se pa vedno bolj množile pritožbe, morali so pričeti s snaženjem Avgijevega hleva. Preiskavati je začel vladni komisar Kaffka, ter odkril celo vrsto uradnih zlorab, goljufij in poneverjenja uradnih dokumentov. Nič manj kot 41 uradnikov in občinskih upravnikov je moralo priti v disciplinarno preiskavo. Obtoženi so sleparij najrazličnejših vrst, korupcija je bila na vrhuncu, liberalizem v svoji vladi ni poznal nikakih mej. Gmotna škoda tega okraja je velikanska, ker je skoro docela ruinirana. Občinske doklade so povišali na 15 milijonov kron, 13.700.000 pa znašajo novi dolgovi; lotili so se celo ubožnega zaklada. Občnih zborov se je do 600 upravičencev udeleževalo komaj 40 do 50 po veliki večini liberalnih volivcev. Tu so se seveda lahko predlagali računi, kakor so naslednji: za razsvetlavo 7000 K, zato, ker se niti po dnevi ni delalo, 14.000 K za razne pisarije, čeravno je nerešenega nad polovico vsega materiala. Sam oskrbnik sirotiškega urada je imel 887 nerešenih aktov. Kot posebnost non plus ultra bodi omenjeno, da so zaračunali za metle 1262 kron. Toda najlepše še pride. Blagajniški računi niso bili zaključeni že od leta 1893., v blagajni je bilo primanjkljaja 16.277 K, od leta 1899. nad 13 občin ni predložilo svoje račune, v hranilnici v Jarkoveu so nekorektno izkazali 32.000 kron. Radi takih in enakih goljufij in sleparij so prijeli nad trideset funkcionarjev, ki so uživali doslej v vladnih očeh največje zaupanje. Bili so zvesti opredeljevalci sedanjih vlade, uživali nje popolno varstvo in protekcijo. Pri podeljevanju služb se ni gledalo na zmožnosti in pri volitvah je zmagoval le oni, ki je več plačal. Ta „aferica“ je naravni sad liberalizma, čeprav morda to našemu „Narodu“ ne bo posebno všeč. Umazana korupcija, nemoralnost v politiki, v javnem življenju in v uradovanju, kakor tudi v rodbinskem življenju so kužni bacili liberalnega zistema. Liberalno časopisje skuša seveda to zadevo pokriti s plaščem pozabljenosti, a je preočita, da ne bi prišla v polnem obsegu na dan.

Davek na vožne karte. Pododsek, ki se je bavil s tozadevno vladno predlogo, je te dni končno sprejel vladni načrt brez premembe, vstavil je v načrt le sledečo določbo: „Na vseh

glavnih železnicah se obdažijo vožni listki za 3. razred z 10 odstotki, v prometu z ogerskimi deželami ter Bosno in Hercegovino pa z 8 odstotki“. Obenem se je pa sprejela resolucija, v kateri se vlada pozivlja, naj omeji dovoljevanje prostih kart ali olajšav, in v tem oziru vpliva tudi na zasebne železnice.

Dveletna vojaška služba v Franciji. V francoskem parlamentu se je vršila te dni razprava o uvedbi dveletne vojaške službe. Vlada v svoji predlogi samo dovoljuje, da se zmanjša službena doba od treh na dve leti, nikakor se pa ne more strinjati z nasveti poslancev, naj se dovolijo še druge olajšave, ker bi se itak zmanjšalo število vojaštva za 210.000 mož. Ministerski predsednik Waldeck-Rousseau je izjavil, da vlada rada ustreže zahtevam ljudskih zastopnikov, a imeti mora pred vsem pred očmi skrb za narodno obrambo. — Po daljši razpravi, v katero so posegli poslanci La Hotisse, Gonzy in Lasies, se je sprejel s 553 proti 2 glasovoma naslednji predlog: Zbornica jemlje na znanje vladno izjavo, se izraža za načelo dveletne prezentne službe, obenem pa za istodobno odpravo vseh vojaških olajšav ter za reaktiviranje po pretekli službeni dobi — da se zagotovi narodna obramba.

Velikansk angleški poraz v Južni Afriki. Buri so strašno natepli angleškega poveljnika Methuena. Burske čete so pod Delareyevim vodstvom dne 7. t. m. blizu Frebošcha napadle Methenovo armado. Ušel ni z zdravimi udi menda nihče. Na angleški strani so ubiti 3 častniki in 38 mož, ranjenih je 5 častnikov in 72 mož, pogošča se pa 1 častnik z 200 možmi. Poleg tega so izgubili Angleži vse topove in živež. Methuen je težko ranjen. Buri so bili napravljeni v obleke angleških vojakov, tako, da jih Angleži niso spoznali. Poleg tega se je te dni vršil drug boj, v katerem so zopet Buri zmagali. Podrobnosti niso znane. — „Petit Bleu“ javlja, da je Delarey ujel 1000 Angležev. Kitchenerja so Buri že obvestili, da Methuena ne izroče, dokler se ne sklene mir. Major Paris se je udal Burom po sedemurnem boju z vsem moštvom. Iz Afrike prihaja vest, da so se Buri preko Oranje reke pogolnoma udobno uredili in da njihova uprava redno posluje. Angleži ondi nimajo nič več moči. Na Irskem se je pričelo živahno gibanje proti Angležem. Namestu v Južno Afriko so trije bataljoni angleškega Sufflok polka morali oditi na Irsko. Buri so nabili angleške oddelke, katerim sta Greenfield in Kekevich zapovedovala. V Južni Afriki vlada velikanska zmešnjava. Buri se pripravljajo na nov napad.

Domače novice.

„Cvetje z vrto sv. Frančiška.“ Tako je naslov podlistku v sobotnem „Narodu“. Človek bi se čudil, da je to mogoče, toda resnica je, črno na belem. Ko sem prečital ta „Narodov“

podlistek, ki je sestavljen zgolj iz življenja sv. Frančiška, podlistek, v katerem se pisatelj na najinfamnejši način norčuje iz življenja svetnikovega, iz priporočilnih molitev in še celo iz jezika in sloga, dasi dotični pisatelj ni vreden, da bi odvezal jermena od čevljev učenjaku Škrabcu, tegaj sem se vprašal, kaj je pač vzrok, da se je „Narod“ kar naenkrat spravil nad „Cvetje“, nad učenjaka Škrabca in nad tretjerednike sploh, ker je te navadno pri miru pustil? Uzrok najti ni težavno. Pred nedavnim časom je na Dunaju slavil ves umetni svet priprostega frančiškana Hartmana. Vsi časopisi, razun židovskih, so bili polni hvale. To, zlasti da se je celo dvor s presvitlim cesarjem na čelu udeležil koncerta, kar se menda že ni dolgo zgodilo, to je peklo žide in ž njimi vred tudi seveda naše liberalce. In treba je bilo zadati kak udarec redu sv. Frančiška, iz katerega je izšel slavni o. Hartman. Ali ni tudi takrat, ko je veliki Leon XIII. slavil petdesetletnico svojega škofovanja „Narod“ priobčil nesramni pamflet „Papeževa kletev“? Isti namen je imel tudi sedaj. Pred svetom osmešiti red sv. Frančiška, iz njegovega ascetičnega življenja se norčevati, tretjerednike pa postaviti kot duševne kretine. Iz vsega tega spoznamo, kako daleč je padel „Narod“, da, če se iz svetnikov norčuje, da sploh dalje ne more iti.

Čestitka ljubljanskega papežu tudi „Narodu“ ni bila prav. Zato se ne smemo čuditi, če dr. Tavčarja pri dotični seji mestnega zbora ljubljanskega ni bilo. Ali je imel zopet nujen opravek, kakor takrat, ko se je šlo za glasovanje pri dispozicijskem fondu? O mi poznamo dr. Tavčarja, on je dosleden in tje ne gre, kjer ve, da bi nasprotovalo njegovim načelom. Liberalni „Slov. Narod“ je skoro nato zahvalo kardinala Rampolla zlorabil. Norčeval se je iz tega, da je papež vse občinske svetnike blagoslovil, škof jih pa baje preklinja. No, tedaj dr. Tavčar vsaj kot občinski svetnik ni bil deležen papeževega blagoslova. Sploh pa „Narod“ sam ve, da je papežev odgovor dejanje, katero že takt in olika zahtevata. Kako bi pisal Malovrh, če bi papež ne bil odgovoril. Liberalcem vse prav pride!

Nemški zapisniki pri okrajnem glavarstvu. Kadar ima voditelj okrajnega glavarstva v Kranju uradne posle s kmeti, ki ne razumejo besedice nemški, napravljajo zapisnike v nemškem jeziku in jih da kmetom podpisati, ne da bi jim povedal, kaj je zapisal. Na ta način lahko kmetje podpišejo, da so hudodelci in da zaslužijo vislice. Mogoče je, da tako dela voditelj Pirc iz namena, da bi se prikupil deželni ekscelenci in vzdržal na mestu. Prav bi pa le bilo, ako bi državni poslanci ministra vprašali, če je ono ravnanje postavno in pravično.

Iz Kranja se nam piše: Kranj se je vendar pomiril. Zadnje zimo smo imeli toliko blata in snega po mestu, da je Ciril mislil iz blata in snega sredi mesta napraviti tovarno za barve. No, sneg je skopnel in blato je veter posušil in

„Mhm. Zdaj pa so črna dekleta, celo kadar gredo k poroki, kakor da gredo za pogrebom.“

„He, he, včasih smo bile, bile.“

„Kot rožice . . .“

Krobar je imel še dober glas in vpil je vedno ogorčeno na vse grlo in si s tem zaslužil pri starici domačega prepaljenca in črnega kruha. In starčki so tudi še pohvalili Krobarja. A mladi svet ni maral zanj in za njegovo godbo. Smejali so se mu — on jim v obraz ni zameril — in plesali so neradi, če je on igral. In, čez nekaj dni se je vrnil Krobar domov na Petruče, založen s tobakom in s kruhom, in celo krajcarjev je prinesel v žepu, a vendar ni bil vesel. Ni mu šlo v glavo, zakaj ni več tako, kot je bilo nekdanj. In potem je premišljeval žalosten pri peči o nekdanjih dneh in o sedanjem svetu, spačenem, nedenarnem, neveselem . . . A kdo se je menil za starega godca, časi se spreminjajo, nekdanj je bilo drugače, a sedaj — tako.

A preziran in žalosten ni maral biti Krobar. Vzel je zdaj pa zdaj svojo staro priljubljeno harmoniko v roko in godel je o sladkih spominih. In prišli so otroci v Petruče in plesali, a Krobar se jim je smejal. In Kozma je tudi prišel in pripeljal vse Barove seboj. Sam je prisedel k Krobru in gledal, kako premiče svoje suhe, ko-

ščne prste po bobkih, kako raztegne meh in zopet zoži. Opazoval je vse in v njem se je na tihem vzbudila želja po taki harmoniki. In kadar je Krobar odšel za trenutek ven, tedaj je prijel Kozma previdno harmoniko v roke — spočetka boječe, pozneje pogumneje — in je poskušal, kako se gode. In bolj in bolj si je želel take harmonike, ali pa še boljše. In kmalu je znal pritisniti tako, da je lepo zapelo, in Kozma se je razveselil zelo, zelo. A otroci so zavpili:

„Kozma že zna, že zna“, in privabili so Krobara v hišo, in s skrbnim obrazom je vzel Kozmi, harmoniko iz rok in rekel:

„Ne, ne, da mi ne potereš, to je drago.“

A pozneje se je Krobar izpremenil. Kdove — zakaj! Rad je imel Kozmo, in dobro se mu je zdelo pri misli, če bi imel takega učenca, ki bi se po njegovi smrti ljudi spominjal nanj, in ljudje bi rekli:

„Če ta tako zna, kako je šele znal tisti, ki ga je učil.“

E, godci so navadno vsi častiteljni. In nekaj sladkega je občutilo takrat pri tej misli starčkovo srce. In pozneje je včasih prijel Kozmo za roke in rekel:

„Kozma, nauči se gosti, glej, tako-le se gode“, in naučil ga je, Kozma je bil bistre, po-

učljive glave. Krobar je večkrat pomenljivo prikimal in res — kmalu je znal — a harmonike ni imel. Krobar pa se je bal za svoj stari meh in vedno ponavljal:

„Varuj, varuj, pazi, pazi, da mi ne potereš, take ne dobiš več.“

Kozma je postal godec sam po sebi, sam ni vedel, kedaj, in bil je sila vesel, da je bil godec . . .

Kozma je godel, po hiši pa so skakali otroci in Krobar je gledal vse to zdaj s smehom, zdaj z resnim, zamišljenim obrazom. Otroci so vpili od veselja, Kozma pa se je naslajal ob tistih njemu tako ljubih glasovih . . .

O božiču je šel Kozma s Krobarom kolerovat. Kozma je nosil vrečo, a Krobar harmoniko. Šla sta — kot je navada — od hiše do hiše, Krobar naprej, Kozma pa za njim.

O božiču je zima in sneg. Krobar je imel kožuh in Kozma se je dobro oblekel . . .

Krobar je vselej stopil z glasnim pozdravom v hišo in začel stoji pri vratih:

„Bog vam daj veliko sreče celo leto, da bi polje dobro redilo, da bi ga nebesa obvarovala uim in nesreč, da bi se goveda vam v zdravju pomnožila za dosti glav, da bi se vam z ovcami napolnile staje in da bi bile obvarovane pred

Kranj se je pomiril. Drugo vznemirjenje je delala mestna razsvetljava. Liberalci sami pravijo, da ulične svetilke delajo škandal naprednemu mestu. Ves električni odsek je postal nervozen, ko je tvrdka Pichler odprla prve žarnice v mestu. Kokalj, oba Pirca in Rakovec, vse na nogah. Ciril je hotel že odstaviti vseh osem petrolejk na glavnem trgu in celo v hišo svoje matere napejljati električno razsvetljava, pa so monterji vse pokvarili. Sklicali so shod pri Potučku in rekli, da niso naprednjaki, ampak sociji. No, monterji so morali oditi in mestne svetilnice so se pomirile. Turistom sv. Jošta bodo svetile tudi po polnoči še ravno tako, kakor so se svetile v minulem veku, kadar bo „dohtar dajal od sebe štimco“. Trst se je pomiril, Kranj pa tudi, dasiravno sta si bila podobna tudi ob času delavskih nemirov. „Ali denar, ali pa drob“, je rekel najeti delavec v hiši zraven sv. Janeza pod mestom, in je dvignil sekuro. Zaradi te sekire so bile ustavljene volitve v bolniško blagajno. Liberalci bi radi pravi vzrok utajili. Seveda so vznemirili tudi drugo stranko, ker so jo opeharili. Vse je bilo nemirno. Vsled bombe v dunajski zbornici so kranjski liberalci besneli. Ko so vsi skupaj čakali po klaverni čitalniški predstavi v kavarni pri Jägru, si mislil, da ima notri prvo predstavo cirkus Nemečkov. No, bomba je šla, cirkus šel in Kranj se bo pomiril.

Kateri list je humorističen? Sobotni „Narod“ piše takole: „Slovinci že nekaj let nimamo humorističnega lista, ki bi zanimal splošno, dasi se ‚Slovenec‘ in ‚Slovenski List‘ večkrat prav odločno poganja za to, da bi ju smatrali za lista à la ‚Lažnjivi Kljukec‘, ‚Jurij s pušo‘ ali ‚Kikeriki‘. Pravega, ‚najivnega humorja ni med nami, ker smo menda vsi zastrupljeni od politike ter se izliva v vsa naša peresa k večjemu še žolč.“ Mi k tem pristavljamo samo to: Liberalci ne potrebujejo prav nobenega humorističnega lista več, ker jim „Narod“ preskrbi vso duševno hrano. Le pogledimo, kaj liberalci najrajše bero. Kake uvodne članke o politiki, o narodno-gospodarskih vprašanjih, o političnem pregledu, o socialnem vprašanju (pa tega „Narod“ itak nima), tega liberalci sploh ne čitajo. Če se pa v „Narodu“ zasveti kaka notica: „Zopet jeden“, „Katoliška laž“, „Ubegla nuna“, „Duhovnik in kuharica“ itd. takrat se pa kar zasveti liberalcevo lice in samega zadovoljstva si briše brado, češ, Malovrh pa zna, to jih je dal. Brez teh „ocvirkov“ je „Narod“ tako pust list, da ga ena tretjina liberalcev takoj pusti. In vi še hočete imeti humorističen list? Po našem mnenju ga ni bolj neumnega lista kot je „Narod“ — za liberalce pa ne boljšega!

Izstop liberalcev iz katoliške cerkve. Iz dežele se nam piše: Vi, g. urednik, ste „Narodovo“ poročilo glede vprašanja, kako se izstopi iz katoliške cerkve, smatrali resnim, jaz ne. Liberalce se mora poznati. To je samo fingirano vprašanje, to je pripravljana akcija, v katero

bi „Narod“ rad svoje somišljenike zapel. Liberalcem se o kakem izstopu iz katoliške cerkve še ne sanja ne, ker ne vedo kam. Ali mislite, da bodo potem svoje verske dolžnosti splošnovali, če jih sedaj ne? S tem je hotel „Narod“ speljati na led liberalce in klerikalce. Liberalci, da bi rekli, pogledajte, tukaj že hočejo iz katoliške cerkve izstopiti, in klerikalcem je hotel malo ponagajati, češ, da bi ti rekli, odnehajmo od svojega boja, drugače se je bati razkola. Malovrh takih notic lahko napiše sto in sto — in liberalni svet mu vse verjame.

G. obč. svetnik Lenče si je v Ljubljani pridobil splošne simpatije zaradi svojega pogumnega nastopa. Le interpelira naj, kadarkoli se mu bo zdelo, da je kaj napačno. Prepričan naj bo, da mu je tudi marsikak skrit liberalec hvaležen, ki se ne upa svojega mnenja povedati, pripravljen pa naj bo tudi, da ga bodo liberalci kmalu proglasili za klerikalca. Ljubljancani so bili navajeni samo mirnih debat v mestnem zboru, kar so nekateri rekli, to je obveljalo, naj pride tudi v mestni zbor „nov ton“.

Pogovor dveh liberalcev. Jože: „Veš kaj, Ljubljana se pa res postavi, odkar je Hribar župan.“ Jaka: „Zakaj? Jaz nič posebnega ne vidim, saj se je vse to naredilo z našim denarjem.“ Jože: „Je že res. Pa pomisli, koliko let je bil Grasselli župan, pa ni nič naredil. Misli na vodovod, na ‚Mestni Dom‘, na elektriko, novi most, tramvaj itd., ali niso to lepe naprave? Ali ni to vse lepo?“ Jaka: „Lepo je že, pa je tudi drago!“ Jože: „Ti pa nimaš smisla za napredek. Ali ni že to lepo, ker, kamor pride kak tujec, povsod vidi same spominske plošče?“ Jaka: „Plošče so že lepe, samo nekje so pozabili nekaj narediti.“ Jože: „Kaj?“ Jaka: „Tam na Žabjaku manjka tablice: ‚Počasi vozite!‘ in pa — spominske plošče!“

Lep prizor. „Slov. Narod“ je prinesel po „Gorenjcu“ posneto to-le vest: „Lep prizor so opazovali udeleženci zadnjega semnja v Kranju, videli so namreč dekana Antona Koblarja, kako je prodajal vole, kar mu je neki prav dobro pristojalo“. Izvedeli smo iz gotovega vira, da je bil prizor še lepši. Koblarja ni na semnju v Kranju nihče videl prodajati vole, ker še nikdar ni nobene živine na semnju na prodaj postavil, pač pa je prišel pogledat, če sta med voli že znana liberalca.

O obravnavi proti Gašperju Heldu je prinesel „Slovenec“ obširno posebno poročilo, katero so povsod s zanimanjem brali. „Narod“ o tej stvari ni imel posebnega poročevalca. Konečno obravnavo je na kratko priobčil z motivacijo, da je bila obravnavo dolgočasna in nezanimiva. To je naravnost neresnica. „Narod“ tukaj svojega posebnega poročevalca ni imel. Če je kje kak liberalen shod, ali kaka sokolska slavnost, tedaj ima „Narod“ vedno svojega posebnega izvestitelja, tukaj ga pa ni imel, zlasti še zato ne, ker se ni šlo zoper kakega duhovnika, ampak

zoper navadnega cigana. In potem ni težko umevno, da je bila obravnavo dolgočasna in nezanimiva. Liberalce samo to zanima, če je kaj zoper farje. Zato je pa „Narod“ v isti številki precej potem poročal o neki pravdi proti duhovniku g. Schaderju v Celovcu, ki je bil obsojen kot urédnik lista, in precej zatem o duhovniku g. Jungbauerju na Dunaju, ki je bil kaznovan zaradi telesne kazni nad šolskimi otroci. To seveda vleče. Mi sicer ne vemo, če je bilo vse res, kar „Narod“ poroča, toda to je resnica, da „Narod“ pred vsem stika za duhovniki, in potem lahko na cigane pozabi.

„Narod“ pravi, da je že pretirano, če se dandanes piše o velikem Leonu. No, mi verjamemo, da je to našim liberalcem jako malo všeč. Vsi bodo izginili iz površja, Leon bo pa živel naprej v zgodovini človeštva kot jeden največjih papežev in kot velikan duha. Mi pa vemo, da bi bilo liberalcem zelo všeč, če bi kdo dejal veliki dr. Tavčar, ali celo veliki Malovrh!

O reformi katolicizma kaj rad „Narod“ poroča. Če le kje kak katoliški učenjak predava, kaj bi se naj v katoliški cerkvi napravilo, da bi bila bolj moderna ter se prilagodila našim razmeram, brž „Narod“ o tem poroča, češ, da bi liberalce prepričal, kako zastarela da je katoliška cerkev. Mi se v omenjene probleme ne spuščamo, ker različni učenjaki odločilne besede itak nimajo, ampak Rim sam, mi le občudujemo velikansko skrb Malovrhovo, za preosnovo katol. cerkve. Ni čuda, saj so mu znane vse razmere po naših župniščih, saj se vtakne v vsak misijon, v vsako bratovščino, da, še celo molitve zahteva na konci konventualnih maš, kjer niso ukazane. Ta skrb, ta ljubezen je res občudovanja vredna. Ko bi mi ne poznali Malovrha, da ne piše — odkrito. Reformirajte najprej se b e, katoliško cerkev pa pri miru pustite!

Za častnega člana so izvolili, kakor čujemo, gospoda Plantana vsi novomeški — mutci. Čestitamo!

Mednarodna panorama bo kmalu končala s svojimi serijami. Kot zadnja velezanimiva točka bodo, kakor čujemo, razstavljene različne slike iz — Plantanove afere. Če bo to res, tedaj bo panorama gotovo natlačeno polna.

Sodnijsko poslopje v Radovljici. V Radovljici se bo gradilo novo sodnijsko poslopje. Delo oddalo se je kranjski stavbinski družbi. Ta družba vložila je ponudbo 32 dni pozneje, nego drugi ponudniki. Akoravno je zamudila razpisani rok in je bila najdražja, vendar se je delo oddalo tej družbi! Mi vprašamo: čemu je treba razna dela razpisati, ako se tako oddaja? Čujemo, da je nek nemški drž. poslanec akcijoner te družbe.

Najnovjša spominska plošča se bo vzdala na bodočem slovenskem krematoriju, ki se bo baje glasila tako-le: Ustanovljeno, ko je stala Ljubljana na vrhuncu svojega razvoja, ko je bil

boleznijo. Da bi bila srečna družina, pri dobrem zdravju, da bi se zdravi in veseli videli leto osorej.* In potem je sedel k peči ter pel in godel obenem:

„Oj, koledo, oj koledo.

ali pa:

Trije kralji jezdijo.
vsi se v zlatu svetijo.*

Pel je Krobar resno in, ko je končal, se je nasmejal veselo in sladko in stiskal roke vsem po hiši, mladim in starim in vsakemu voščil svoje, n. pr.:

„Bog ti daj srečo, oče, hišni gospodar.“

In:

„Da bi bila zdrava, mamka, hišna gospodinja.“

Krobar je znal, in Kozma se je grel sedeč pri peči in gledal in poslušal. — Potem pa je prišel dar: žito, bel kruh, prepaljenec, in poleg tega še — svetli denar, nesvetlega se koledniku ne sme dati, da ne odnese sreče.

In Kozma je hodil cele dni okoli po vaseh, zvečer pa se je vračal truden in težko obložen z vrečo domov. In bil je srečen in zadovoljen.

„Tako je, fant, glej“, rekel je Krobar in se zadovoljno smejal.

A prešel je predpust in koledovanja je bilo konec . . .

In prešlo je leto in prineslo seboj vse tisto kar poprejšnje. Kaj vse ne prinese čas seboj, vprašam vas? Vse prinese. In prinesel je celo smrt — Krobarju. Na koledovanju se je prehladil — in umrl je. Bil je pač star. Kozma pa je podedoval — harmonike. Rekli so, da je Krobar zelo rad imel Kozmo, celo na smrtni postelji je kazal nanj in rekel:

„Tale — Kozma . . .“ potem je nekaj zamrmral in nobeden ga ni razumel, kaj . . .

Potem se je začelo Kozmi življenje, kot vsakemu godcu. Bil je še mlad in hvalili so ga povsod. Godel je na ženitovanjih, po krčmah, povsod in bil je zadovoljen, na videz celo srečen. In vendar ni imel vsega, kar si je želel, pogrešal je nečesa, pogrešal in potreboval . . . In pogosto je slišal: godec — pijanec. A on ni bil pijanec. Redko so ga premotili s pijačo, a sodba o njem je bila taka in pomagati si ni mogel. Tu intam pa so rekli:

„Glejte, saj se je izpremenil.“ A nekateri niso zapazili, da bi se bil izpreobrnil . . .

No, Kozma ni bil nikoli prav zadovoljen, čutil je, da mu nečesa nedostaja, nekaj neobhodnega, nekaj, brez česar je življenje prazno.

5.

Godec Kozma — vsi so mu rekali samo godec Kozma — je šel po vasi. Po Petručah je padal mrak. Pomladanski večer je odeval umirjeno vas. Le pri vodnjaku so še stale klepetave vaščanke — mlade in stare, a v večini mlade — točile so vodo, stale in govorile, smejale se in šepetale nagajivo.

Kozma si je žvižgal brezskrbno neko pesem, držal roke v žepih in gledal na desno in levo po motno razsvetljenih oknih. Večerni veter je vel po vasi, po nebu so vstajale zvezde, na vzhodu je iznad gora vzhajal velik mesec. Kozma je gledal in užival lepi pomladanski večer, in v njem je vstala tista dosedaj nevglašena, neizpolnjena želja po nečem, brez česar je bil dosedaj na svetu . . . Ali po sreči? Hm, mogoče . . . Lotila se ga je neka otožnost, zdel se je sam sebi nesrečen, zelo nesrečen . . . Zakaj ni on užil sreče na svetu? . . . Njegovo čuteče srce je hrepenelo po tisti sreči, tihi, skriti, nedosežni . . . On ni bil to, za kar so ga imeli ljudje, a moral jim je biti vsaj na videz to . . . Sočutja je užival malo, in doma ni bil nikjer; bil je sam in to je čutil, bridko čutil. Skrivnostna narava spomladanskega večera je vplivala nanj s svojo čudovito silo, s svojimi čudovitimi močmi.

Ivan Hribar župan, Ivan Plantan še državni poslanec in Riko Malovrh poročevalec „Slov. Naroda“.

Kako so vestni, ko gre za laškega kralja. Te dni je imel v Vodnjanu v Istri postne prepovedi jezuit o. Colleoni, kateri se ni baje preveč laskavo izrazil o laškem kralju in o laški kraljevi rodbini. — V hipu je bil ves laški Izrael na nogah in je klical ogenj in žveplo na tega prepovednika, ki se je upal dotakniti kronane glave onega vladarja, o katerem avstrijski Italijani še vedno upajo, da ga bodo v kratkem mogli slaviti kakor svojega kralja. Avstrijska vlada, ki svoje po Bartoliju zatrjevano nasprotstvo do Italijanov kaže navadno s tem, da je postrežljiva vsem najmanjšim željam svojih ljubljencev Italijanov, se seveda tudi tu ni dala dolgo drezati, temveč je takoj ukrenila potrebne korake, da se preneha žaljenje narodnega, ali — dinastičnega čuta naših Italijanov. Okrajni glavav puljski je zaukazal namreč, da mora o. Colleoni zastaviti svoje propovedi in je propovednika izročil sodnim oblastim. Tako je odpravljena ta velika nepristojnost in Italijani imajo novega vzroka za tožbe, kako so v Avstriji zatirani! Radovedni smo, dali bi bila odpomoč tudi tako nagla v slučaju, ko bi se bil kateri propovednik žaljivo izrazil o — ruskem carju!

Vilharjev kip. V kratkem času preseneti akademisni kipar, gospod Repič, slovensko javnost s krasnim umetniškim delom. Povečani doprski kip pesnika Vilharja, ki ga je izdelal za Postojino je namreč že vlit in ga še rezbar spopolnjuje. Umetniku so pri delu služile tri slabe slike pokojnega, a ravnal se je najbolj po oni, ki ga predstavlja kot očeta, sledečega sredi družine. Kip je vsestransko popoln! Vilharjevi sorodniki, katerim je gospod Repič poslal sliko originala, so se mu prav iskreno zahvalili, osobito za to, ker je podobnost tako dobro pogodil. — Delo bo razstavljeno meseca maja ali junija v Ljubljani, kjer se bo lahko vsakdo divil nad redko domačo umetnostjo.

Razmere v Trstu. Mi smo že ob dogodku z bratovščino sv. Cirila in Metoda v Trstu pojasnili svoje stališče glede tržaških cerkvenih razmer. Takrat je tudi „Slovenec“ dejal in na tem stališču tudi mi še danes odločno stojimo: „Mi sicer nimamo dolžnosti dajati v tem pogledu kaka navodila, zato je poklicana pristojna višja oblast, vendar pravico pa imamo in dolžnost, da vsakomur, tako tudi duhovnu kličemo v spomin njegove dolžnosti katoliškega duhovna, ki mora biti duhovni pastir vsem svojim vernikom, ki mora torej v Trstu objemati z isto ljubeznijo slovenske kakor laške katoličane. Ako bi duhoven iz narodnostne strasti postopal drugače, tedaj bi ne bil katoliški duhoven, marveč naroden fanatik, kar pa je v polnem nasprotju z njegovim svetim zvanjem.“ Na istem stališču stojimo tudi, ako se obistini vest, katero prinaša „Edinost“. „Edinost“ piše: G. kapitularni vikar je poslal v Ricmanje (v Ricmanje, prosimol) svoj ukaz v italijanskem jeziku, njega šlovenščine zmožni odposlanec je začel ta ukaz slovenskim Ricmanjcem čitati v italijanskem jeziku in je na prigovarjanje Ricmanjcev odrezal: „Vi imate pravico govoriti slovensko, a škofov namestnik ima tudi pravico v Ricmanjih govoriti italijansko.“ — Za sedanje razmere v Ricmanjih bi bilo tako postopanje več nego neumestno! Skrajni čas je že, da se „delovanje“ kapitularnega vikarja Petronija omeji, ker njegovo delovanje kaže, kakor bi nalašč hotel nagajati tržaškemu Slovincem. Ali ni nobenega moža nad Petronijem?

Dopolnilne deželnozborske volitve na Goriškem. Tudi pri dopolnilnih deželnozborskih volitvah na Tolminskem bode sijajno zmagala katoliško-narodna stranka. V sežanskem okraju sicer še ne bo zmagala, vendar je že znatno omajala to liberalno trdnjavo.

Drobne novice. V Vratah pod Triglavom bo zidalo „Slov. planinsko društvo“ internacionalni hotel. — 70 letno Marijo Rajk iz Gracarjevega turna je umorila njena sinaha v družbi s svojimi stariši in brati. Vsa rodbina je pod ključem. — V Žalcu se je ustanovila „Hmeljarska zadruga“. — V Mariboru si je z britvijo prerezal vrat učiteljski Roman Novak. — Ivan Pogačar, star 18 let, ki je izvršil tatvine pri kanoniku Zamejcu in prof. Zupančiču je bil pred ljubljanskimi porotniki obsojen na pet let težke ječe. — V Tr-

stu so ustanovili „Dramatično društvo“. — V sredo dne 5. marca je po daljši bolezni v bolnišnici usmiljenih bratov v Št. Vidu ob Glini umrl č. g. Josip Pogačnik, župnik v Timenici, star 58 let. — Celovski rodoljubi so sklenili, napraviti društvo „Učiteljski dom“. Namen društva je: vzdržavati v učiteljskem naraščaju ljubezen do katoliške vere, ljubezen do materinega jezika in do avstrijske domovine. — Od Čavna se je odtrgalo kakih 200.000 kub. metrov zemlje, ki se počasi pomiče proti vasi Lokavec. Nevarnost utegne postati velika. — Sladkor se poceni najmanj za 20 h pri kilogramu, ko se izvede znana bruseljska pogodba. — Pri Železnikih na Gorenjskem so našli, kakor se poroča, veliko množino rude, ki ima jako mnogo zlata v sebi. — Električno napravo si omislil v svojem mlinu posestnik in trgovec g. Fr. Seidl v Novemestu. — Petindvajsetletnico praznuje dne 15. aprila ljubljanska ljudska kuhinja. Dne 20. aprila bodo dijaki in redni gosti brezplačno pogoščeni z jedjo in pijačo. — Umrl je deželni stavbni svetnik g. Frau Witschl. — Dne 10. marca je v Žireh pogorela hiša trgovca gosp. Fr. Lengerja. — V deželni blaznici na Studencu se je obesil dne 12. t. m. zjutraj okrog 8. ure umobolni Anton Šmajdek iz Toplic. Ušel je baje pod strého ter si končal življenje. — Novo realčno poslopje v Idriji prično graditi prihodnji mesec. — Štajerski dež. zbor bode skoro gotovo sklican v prvih dneh meseca aprila. — Za zgradbo novega gimnazijskega poslopja v Novem Mestu se je izrekla komisija dežel. šol. sveta. — Deželni šolski svet štajerski je dovolil, da se ustanovi enorazredna ljudska šola z nemškim učnim jezikom v občini Slatina. — Utonila je v Kropi v malem jarku poleg Mat. Šolarjeve hiše 50letna Franciška Šiler. Zvrnila se je v jarek in se tako pobila, da je v potoku obležala nezavestna. — V Karčovini pri Mariboru se je obesila 72letna starka Neža Rumpf, ker od svojih sorodnikov ni mogla dobiti nazaj izposojenega denarja.

Aretirali so nadučitelja iz Žužemberka Koncilija radi poneverjenj.

Vabilo k II. znanstveno-poučnemu predavanju, katero bode v nedeljo dne 16. marca 1902 v II. razredu ljudske šole v Toplicah pri Zagorju ob polu 4. uri popoldne. Predaval bo dr. Zarnik Tomo o akutnih nalezljivih bolehnih, ter demonstriral različne zdravila in instrumente.

Cigan Gašper Held, ki je 9. januarja leta 1899. umoril s svojim bratom Simonom Heldom blizu Krke na oesti kmeta Martina Novljana, je bil pred novomeškimi porotniki obsojen v do smrtno ječo. Simon Held je bil pred leti obešen, Gašper Held pa je pobegnil in so ga šele zadnji čas ujeli. Ker je bil po umoru že zaprt radi raznih tatvin, se ga po našem zakonu ni moglo obsoditi na smrt.

Razne stvari.

Gospodarjeva dela v mesecu marcu. Drevje. Mlade lanske divjake presadi, pri tem ostro prireži koreninice. srčno korenino skrajšaj na polovico, odreži vrh. Že požlahtnjena vzgojena drevesca, sadna in lepotna, ter grmičke presadi na stalno mesto. Iglasto drevje se presaja šele aprila in maja. Cepljenje se prične najboljši cepiči so močni enoletni poganjki, z dreves še le odrezani; in najboljši čas, ravno preden se začne odpirati očesa; v kleti hranjene deni pred uporabo kake 2 uri v vodo; že poganjajoči cepiči se morajo precej porabiti. Trto vsaj zdaj obreži (sicer se preveč solzi ob toku soka), cepi še v sobi in polagaj v mah; samo med solzenjem ne cepiti; po solzenju se za silo še cepi. Na gorko gredo deni špargelj, korenčke, majaron, karfijol, kolerabo. Na vrt, ko se zemlja otaja, kolerabo, glavno solato, ohrovt čebulo, preteršil, radič, grah, zgodnji krompir. Zakrite rastline na prostem se odkrijejo. Zarodne mladike (zatiče) se v zemljo vtikajo. Nastavi nove zarodne zatiče, fuksije in pelargonije. Cvetice. V gorko gredo posej astre, lekoje, nageljne, vitice, sploh spomladi cvetoče, ki ne utrpe mraza; če nimaš grede, deni v lončke med okna. Na prosto se devljejo tiste enoletne rastline, katere se predstavljati ne smejo. Vzgojiš

že na prostem primulo, mačeho, marjetico, vijolico. — Zalivaj popoldne.

OBRTNI VESTNIK.

Urejuje Ivan Kregar.

Malemu obrtniku v pomoč.

Trda gre dandanes malemu obrtništvu. Mnogoteri so vzroki njegove stiske, najhujši sovražnik da mu je nedvomno velikoobratno obrtništvu. Ogromni kapital, uporaba vseh modernih tehničnih naprav, kar najrazvitejše delodelje, popolno izčrpavanje produktivnih sredstev zlasti omogočujo je velikemu obrtništvu, da more nerazmerno ceneje in hitreje proizvajati nego mali obrtnik. V hudem, posrednem in neposrednem, konkurenčnem boju z velikimi vršbami gre za nohte rokodelstu, in marsikatera maloobratna stroka je že šla pozlu, v drugih pa čimdalje huje pritiska veleobrt na malega mojstra. Od dne do dne bolj mu manjša neposredno prodajo konsumentu. Ne majhno število malih obrtnikov dela že danes za tovarne, v mnogih strokah pa so primorani pri njih kupovati poluizdelke, ker se jim ne izplača več, da bi jih sami izdelovali. Včasih je ključar sam izdelal ves ključ, danes mu ga ulije tovarna, ključar ga le opili in prilagodi. Še celo na poprave se že razteza konkurenca velikih vršb. Tako se malemu obrtniku vedno bolj krči delo, zaslužek mu gre na malo, in zatorej že mnogi pretresajo vprašanje, če se more samostojno rokodelstvo, izvzemši majhno število strok, sploh trajno vzdržati.

Važen je maloobratni srednji stan za državo, in naravno je, da se je mnogo ugibalo in se ugiba, kako mu pomagati, umevno je, da se je moral s tem pečati tudi državni zbor. Že pred desetimi leti, ob proračunski razpravi v seji dne 10. novembra 1891 l., je državni zbor vzel na razgovor, težavni položaj malega obrtništvu. Državni poslanec dr. Maks Menger je pri tej priliki opozoril na mnenje odličnih strokovnjakov, da bi bilo precejšnje število malih obrtnikov moči rešiti, če bi se jim omogočila uporaba modernih tehničnih pripomočkov: razstave v Frankobrodu, na Dunaju, v Monakovem in v drugih mestih, da so pokazale, da je človeški duh malemu obrtu izmislil obilo takih tehničnih pripomočkov, ki bi nekatero malo vršbo mogli poleg velike industrije ohraniti ugodno za življenje. — ti delavni pripomočki pa da se razširjajo sila polagoma, ker mnogi, tudi izvrstni obrtniki, o njih ne fizvedo ničesar, če pa izvedo zanje, dostikrat nimajo sredstev, da bi si jih nabavili, ali pa nimajo zaupanja vanje, kar je lahko umeti: težko se je malemu obrtniku zanesljivo poučiti o vrednosti kakega stroja. Zategadelj je dr. Menger podpiran po nekaterih drugih poslancih, sprožil takoimenovano „akcijo v ohranitev in okrepitev obrtnega srednjega stanu.“*) Te akcije namen naj bi bil, uvesti kakor motorje in stroje, tako tudi nove načine izdelovanja, nove delavne metode, potem pa tudi osnovati strokovne tečaje, za različne obrtne stroke, zlasti za čevljarje.

Vlada se je s hvalevredno vnemo lotila dela v zmislu dr. Mengerjevega predloga, Že 1. decembra 1891 leta je državni zbor sprejel vladno predlogo, predloženo po trgovinskem ministru markizu Bacquehemu, da naj se vladi za l. 1892 dovoli 10.000 gld. kredita za pospeševanje malega obrta, 1. marca 1892 pa je bilo v trgovinskem ministerstvu prvo posvetovanje o primerni uporabi tega kredita, in se je kmalu nato že pričelo z akcijo v korist malemu obrtniku. V teku zadnjih let se je ta akcija znamenito razvila, se postavila na široko podlago in se pomnožila z mnogimi novimi pospeševalnimi sredstvi. Dobro kažejo njen razvoj zneski, ki jih je trgovinsko ministerstvo v posameznih letih porabilo zanjo:

1892. l.	10.000 gld.	1896. l.	135.500 gld.
1893. „	20.000 „	1897. „	135.500 „
1894. „	20.000 „	1898. „	175.000 „
1895. „	44.500 „	1899. „	213.950 „

Državi pa so se pridružile tudi z znatnimi denarnimi žrtvami dežele, trgovske in obrtniške

*) Glej „Die Gewerbeförderungssaction des k. k. Handelsministeriums. Uebersichtliche Darstellung des Standes am Beginne des Jahres 1901“.

zbornice in drugi obrtnikom prijazni faktorji. Vsega skupaj se je v zadnjem desetletju porabilo nad 4 milijone kron za malega obrtnika.

Izvrstni uspehi, ki odlikujejo to akcijo, so vzbudili celo v inozemstvu pozornost, priznanje in posnemanje. Na Pruskem, Bavarskem in v mnogo drugih državah so po avstrijskem vzoru začeli delovati v povzdigo malega obrta.

To akcijo v ohranitev in okrepitev obrtnega srednjega stanu opravljajo ta čas tri skupine:*) tehnično pospeševanje obrta z uvedbo preiskuzenih pripomočkov za delo (motorjev, strojev in orodja) in izkušenih načinov maloobrnega izdelovanja: gospodarska organizacija obrta s pospeševanjem pridobitnih in gospodarskih zadrug in obrtnega kreditstva: vplivanje na izobrazbo vajencev.

Sredstva, s katerimi izkuša ministerstvo doseči te namene, so naslednja:

I. Strokovna pojasnila, katera daje c. kr. trgovskega ministerstva urad za pospeševanje obrta (Gewerbeförderungsdienst) na c. kr. tehnologičnem obrtnem muzeju na Dunaju.

II. Trajne in začasne razstave maloobrnih motorjev, strojev in orodja, ki jih prireja urad za pospeševanje obrta.

III. Mojsterski tečaji, ki jih prireja ta urad.

IV. Prireditve in podpora strokovnih tečajev izven Dunaja (potovalnih tečajev) in obrtni potovalni pouk po uradu za pospeševanje obrta.

V. Stroji, ki jih c. kr. trgovsko ministerstvo po posebno ugodnimi pogoji prepušča po gorenjem uradu obrtnim zadrugam: povzdiga prevedbe, (prodaje) izdelkov takih podjetij.

VI. Pojasnila obrtnim surovinskim, skladiškim, produktivnim in sličnim zadrugam na podlagi poizvedb in predlogov obrtnega pospeševalnega urada.

VII. Vplivanje na izobrazbo vajencev.

Akcija je podrejena c. kr. trgovskemu ministerstvu, kateremu je na strani „svet v zadevah obrtnega pospeševanja“ (Beirath in Gewerbeförderungsanangelegenheiten); izvršilni organ je ministerstvu c. kr. trgovskega ministerstva urada za pospeševanje obrta na c. kr. tehnologičnem obrtnem muzeju na Dunaju* (der Gewerbeförderungsdienst des k. k. Handelsministeriums am k. k. technologischen Gewerbemuseum in Wien IX/2, Währingerstrasse 59).

Akcija je važna tudi za naše obrtnike. Ne bo menda odveč, če obširneje popišemo zgoraj navedena sredstva v pospeševanje malega obrtništva in seznanimo naše obrtnike s pogoji, pod katerimi morejo biti deležni priredb pospeševalnega urada.

[Dalje prih.]

§§ 59. in 60. Zakon o spremembi §§ 59. in 60. obrtnega reda je dobil cesarjevo potrdilo. S tem bo vendar vsaj deloma vstreženo obrtnikom, posebno po večjih mestih.

Občni zbor gostilniške zadruge v Ljubljani se 11. t. m. ni vršil, ker je bilo premalo članov navzočih. Prihodnji občni zbor bo 18. marca.

Občni zbor kovinske zadruge. V nedeljo, dne 16. marca letos popoldne ob 2. uri vrši se v Hafnerjevi pivovarni občni zbor kovinske zadruge s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo predsednika. 2. Branje zapisnika. 3. Poročilo o računskem zaključku za l. 1901. 4. Poročilo računskih preglednikov. 5. Dopolnilna volitev odbora. 6. Dopolnilna volitev računskih preglednikov za l. 1902. 7. Sklepni nasveti.

Razstava zobotehnikov. Nižjeavstrijska zadruga zobotehnikov priredi skupno z zobotehnikami in strokovnimi društvi severne Češke prvo razstavo na Dunaju. Razstava se otvori meseca maja in zaključí meseca junija letos. Namen razstave je, pokazati napredek na polju zobotehnik v zadnjem času. Razstava bo zelo zanimiva. Razstavljeno bo vse, kar v to stroko spada, med drugim tudi najnovejše opravljene atelje, v katerem se bo delalo. Obiskovalci bodo imeli priliko si natančno ogledati, kako se izdeluje umetno zobovje itd. Razstavljena bodo tudi vsa pripomočna sredstva, katere rabi ta stroka.

*) Glej „Bericht des k. k. Handelsministeriums über die Verwendung des zur Förderung des Kleingewerbes bewilligten Credits während der Jahre 1892—1894“; enaka poročila za l. 1895, 1896, 1898 in 1899.

Zveza avstrijskih industrijev se posvetuje, kako dobiti od rudokopov najceneje premog, in pa, kako si preskrbeti premog v slučaju večjega štrajka. Industriji imajo še v dobrem spominu zadnji veliki štrajk. Sklenili so stvar sami vzeti v roko in se naravnost dogovoriti z vodstvom rudokopov. Ker pa po zakonu sami zavezi avstrijskih industrijev tega ni mogoče, dobili so firmo, katera bo pod kontrolo „zaveze“ in katera bo imela nalog vsem industrijem, kateri so člani zaveze, preskrbeti ceneni premog. Med industriji je za stvar precejšnje zanimanje, 850 članov zaveze je že izjavilo, da se zavežejo prevzeti po posvetovanju zaveze vsako leto 194.000 vagonov premoga. Posredovalce hočejo popolnoma izključiti. Več premogokopov je že stavilo ponudbe.

Izdelava galoš. Leta 1731. je odposlala pariška akademija dve ekspediciji, kateri sta imeli nalog znanstveno proučevati podobo naše zemlje. Ena teh ekspedicij obrnila se je proti ekvatorju naše zemlje. Voditelj ji je bil Charles de la Condamine. La Condamine ni bil samo strokovnjak fizike, marveč bil je tudi neutrudljiv raziskovalec nature. Leta 1736. odposlal je pariški akademiji poročilo iz pokrajine Quito. Med drugim poročal je sledeče: V gozdech pokrajine Esmeralda raste drevo, katero domačini imenujejo Heve. Ako se to drevo nareže, priteče bela, mleku podobna tekočina, katera se na zraku strdi in postane črna. Domačini pomešajo s to smolo platno, katero potem porablja v razna oblačila in druge domače potrebe. To drevo raste tudi na bregovih reke Amazonke. Tamošnji domačini pridobivajo iz tega drevesa smolo, katero imenujejo „chahuchu“ (kavčuk). Iz kavčuka napravljajo obuvala, katerih voda ne premoči. To poročilo je gotovo prvo, katero imamo o obuvalih iz kavčuka. Ni pa znano, so li ta obuvala iz kavčuka služila kot vrhovna ali kot navadna obuvala. Pravi vrhni čevlji imajo svoj izvirek na Jutrovem. Že v starem času so nosile dame v obrambo svojih dragocenih obuval proti cestnemu prahu vrhne čevlje. Tudi so pa še danes v rabi vrhni čevlji, podobni starim sandalom. Turki jih imenujejo „galen“, Grki v Mali Aziji pa „galotzia“. Vrhno obuvalo, izdelano iz usnja, katero posebno ženstvo uporablja, nosijo na Jutrovem že zdavnaj. Kdo da je znašel vrhne čevlje iz gumija, ni natančno znano. V Evropi je bila prva tovarna za izdelavo vrhnih čevljev iz gumija ustanovljena v Avstriji in sicer na Dunaju. Ustanovitelj Janez Reithoffer je dobil leta 1827. privilegij za pet let na iznajdbo moških in ženskih obuval iz kavčuka, katerih voda ne premoči. V istem času se je v tej edini avstrijski tovarni v enem letu izdelalo 600 parov obuval iz gumija. Leta 1845. pri industrijski razstavi na Dunaju so bila razstavljena med drugimi tudi Janeza Reithofferja razna obuvala iz gumija, za kar se mu je pripoznala velika zlata kolajna. Gumi-industrija povzdignila se je od leta do leta, posebno pa l. 1873. Reithofferja tovarna se je preosnovala. Prevzela jo je akcijska družba. Vsak teden lahko izdelajo čez 15.000 parov obuval iz gumija. Umevno je, da hitrost izdelave pospešujejo najmodernejši stroji. Prvo delo je, da se iz dolenjih prekmorskih krajev došli gumi očisti peska, drevesne skorje in sploh vse nesnage. Več nego 20 odstotkov odpade v perilnici. Ko gumi popolnoma očistijo, posuše ga v posebno pripravljenih prostorih, za kar se potrebuje cel teden. Suh mora biti popolnoma. Iz vsake najmanjše mokre pike nastane mehurček, katerega je nemogoče odpraviti. Pri pranju in sušenju gumija rabijo različne stroje. Ko je gumi popolnoma suh, pride med valjarje, kateri ga napravijo mehkega in gladkega. Sam gumi pa ni za rabo, treba mu je primešati razne snovi. To se zgodi v prostoru za mešanje. Kemik določi natančno, koliko žvepla in drugih kemičnih snovi treba gumiju primešati. Testo, katero nastane, dene se med velike jeklene valjarje, kateri ga stlačijo v ploščevino in spojijo s posebnim, v to tkanim blagom. Za podplate namenjena ploščevina se mora še nadalje pripravljati, da je za rabo. Ploščevino potem delavci z ostro nabrušenimi nožmi razrežejo po raznih šablonih. Navadni vrhni čevlji obstoji iz osem različnih delov. Lovski ali rabški škornj obstoji iz dvajset

in tudi več delov. Potem pridejo vsi ti deli v delavnino, koder delavci natančno po kopitih montirajo. Ko so obuvala skupaj, pridejo v prostor za lakiranje. Treba je potem vsa ta, iz gumija izdelana obuvala vulkanizirati, da so trdni proti vsaki temperaturi. Vulkanizacijo iznašel je Američan leta 1839. To delo je pri izdelavi obuval iz gumija zadnje in najpoglavitejše. Obstoji v tem, da se vsa iz gumija izdelana obuvala izpostavijo več ur hudi izvanredni vročini.

Avstrijska industrijska razstava v Rusiji. Te dni je zborovala „Zveza avstrijskih industrijev“ na Dunaju. Udeležba bila je ogromna. Med drugimi bila je najvažnejša točka, kako povzdigniti eksport avstrijskih industrijskih izdelkov v Rusijo. Pozivljala se je vlada, da v tem oziru vse potrebno ukrene. Splošno zadovoljnost je pa vzbudila vest, da se misli v Varšavi ustanoviti posredovalni urad in da se je osnoval odbor za prireditve avstrijske industrijske razstave v Varšavi.

Nova obrtna predloga v Rumuniji. Med obrtniki v Rumuniji je živahno gibanje za preuredbo obrtnega reda. Na velikem shodu v Bukareštu izvoljena deputacija, poklonila se je kralju ter mu izročila na shodu sklenjen memorandum. Kralj je obljubil težnje obrtnikov podpirati. Vlada je izdelala načrt nove obrtne predloge ter ga misli predložiti v kratkem poslanski zbornici. Obrtniki so pa izvedeli, da nova obrtna predloga ni taka, da bi vsaj deloma ustrezala obrtnemu stanu. Zato so sklenili agitirati po celi deželi, da prirede na dan, ko pride obrtna predloga v razgovor v poslanski zbornici, pred zbornico hrupno demonstracijo.

GLASNIK.

Propad materijalizma v vedi in sociologiji.

(Konec.)

Na to nam naravoslovna veda po svojih učenjakih nikakoršnega odgovora ne da in tega učenost ne bo dognala. Ne z drobnogledi, ne s secirnimi noži in ne z drugimi pripravami, naravoslovna znanost nam tega pojasnila nikdar ne bo dala, to pojasniti more le trezno modroslovje.

Tudi socijalizem se že rešuje teh hudih krempljev materijalizma, v katerega so ga vpregli pričetniki, Marks in drugi. Socijalisti so člani delavskih stanov in zato je brezčuten materijalizem jako veliko zlo za delavske stanove. Ako bogataši izgubljajo vero in zaupanje v Boga, praznoto, ki nastane v njihovem srcu vsled materijalizma, lažje preneso, ker si s svojim denarjem preskrbe zabave, v katerih si skušajo nemir in praznoto udušiti. Za socijaliste je bilo pa grdo, da se je materijalizem vrgel med nje. Kot delavci, ki celi dan delajo, ne morejo proučiti tega vprašanja. In med nje pridejo ljudje navidezno učeni, ki pravijo in jih uče, da ni Boga in duše, da je vse iz sebe postalo. Edini ta stavek zapopade ves materijalizem, med tem, ko katekizem, opisujoč postanek človeštva in obsegajoč razlago vedno veljavnih resnic, je veliko težji. Zato je pa ta stavek bolj nevaren, zlasti če se uči v časih, ko je človek še najbolj pristopen, strastem.

Grozovito dolgočasen je materijalističen nauk; vse je bilo nekdanj mrtvo, počasi so se ločile posamezne zvezde od te mrtve mase in med njimi tudi naša zemlja, potem rastline ter živali in tudi človek. Vse to se bo pa sčasoma zopet premenilo v mrtvo maso, mrtve atome. In naše življenje, človek, vse to ni družega, kakor majhna epizoda iz plesa materije.

Kmalu, kmalu začelo se je daniti tudi v socijalni demokraciji in vedno pogosteje. L. 1894 in 1895. pričkal se je v Parizu socijalni demokrat Jaures z Marksovimi zetom Lafargue in je stavil nanj glede na materijalizem sledeča vprašanja in to na javnem predavanju:

Z materijalizmom se ne da razlagati niti smisel na lepoto, niti simpatija jednega človeka do družega, niti splošni pojmi kakor tudi zedinjevanje po enotnosti v človeški družbi se ne dajo razlagati po načelih materijalizma. Nastopali so proti materijalizmu tudi drugi znanstveniki

socijalni demokratje, kakor leta 1896. Simon Katzenstein v „Die neue Zeit“ proti Beblu, ki je trdil v svoji knjigi „Die Frau“, da ni med človekom in živaljo nobenega razločka, vključ temu, da je Jud, kakor Bebel, pravi da je religioznost (verstvo) potrebna. Človek mora biti veren, brez vernosti ne zmagamo. Nadalje mladi Rus Nikolaj Berdiajev tudi trdi, akoravno prepričan socijalni demokrat, potrebo vere.

Tudi jeden najboljših socijalno-demokratskih mislecev, Edvard Bernstein l. 1898., 1899. in 1900. povdarja potrebo vere in pobija materializem. Piše: „Religioznost mora biti in potrebno je, da se sovraštvo do cerkve odpravi.“ Nadalje povdarja željo po vernosti socijalni demokrat dr. Jurij Zepfer in osobito dr. Carrington v svoji knjigi „O vesti v luči zgodovine“ kjer obsoja v socijalni demokraciji še vladajoči materializem in želi ljudstvu vere. Pisatelja, ki je prepričan socijalni demokrat, je groza pred prihodnjo socijalistiško državo s samimi tovarnami in delavci; svet napolnjen s prosvetljenimi, mastnimi in tolstimi malomeščanskimi dušami, ki jedo, pijejo, se znanstveno množijo in ničesar ne mislijo. In letos (1902) Evgen Losinsky: „Materializem se je preživel, je naravnost škodljiv, ker nasprotuje vsakemu pozitivnemu verskemu naziranju.“ Iz vsega tega torej razvidimo, da materializem pada in da se tudi v socijalni demokraciji že jasni in se želi nazaj versko naziranje. In kakor pada materializem, tako pada tudi liberalizem. In mi vidimo, kako silno ljudstvo koprni po verskem življenju, ne samo pri nas, marveč tudi drugod, po Francoskem, Laškem in drugod. Male bitve proti verstvu, kakor „Proč od Rima“ gibanje in liberalno gibanje pri nas je popolnoma posurovelo in razpadlo bo samo ob sebi, ker znanstvene podlage nima nikake. Nasprotno pa vidimo, kako se nebrojne množice ljudi, ki so nekdanj tavalje v materializmu, povračajo h krščanstvu in mi želimo, da bi se vsi, in tudi najhujši sovražniki naši, čeprav že z velimi ustmi na smrtni postelji povrnilo h krščanstvu.

Delavske drobtine.

Občni zbor „Slov. kršč.-socijalne zveze“ bode v nedeljo dne 23. t. m. točno ob pol 10. uri v veliki dvorani „Katoliškega Doma“ z naslednjim dnevnim redom: Nagovor predsednikov. — Poročilo delavskega tajništva. — Poročilo o društvenih prireditvah. — Poročilo ženske organizacije. — Poročilo o „Zvezinih“ književnih izdajanjih. — Poročilo o javnih predavanjih. — Poročilo knjižničarjevo. — Poročilo blagajnikovo. — Prememba pravil. — Volitev novega odbora. — Posamezni nasveti. — Člani prihitite k občenemu zboru v velikem številu. — Odbor.

Nekaj o delavskih razmerah v Idriji. Precej so se začudili delavci, stanujoči v erarnih stanovanjih, ko so dobili, kar na celem, naj podpisajo novo najemno pogodbo. Proti pogodbi bi nihče ne imel ničesar. Saj pogodbe se povsod sklepajo, najboljše pa tudi drži, ako je pogodba pismena. Predno pa se podpisuje taka pogodba, treba se je domeniti o vseh pogojih, katere je treba podpisati. V tem oziru pa pri nas niso nikakor poskrbeli. Gostovom je erar kar doposlal tiskane pogodbe s potrebnim izpopolnilom za posamezne najemalce. Slovensčina ni nikakor vzgledna, posamezne točke docela nejasne. Kaj čuda torej, da se marsikateri, ki je vestno prebral predloženo najemno pogodbo ni podpisal. Opozarjamo na § 3., kateri se glasi: „Ako bi najemalca umrl, morajo njegovi morebitni sostanovalci (žena, otroci, gospodinja itd.) na poprejšnji sodnijski poziv (§ 567 c. p. r.) c. kr. rudniškemu ravnateljstvu stanovanje tekom štirinajstih dni po smrti najemalca, — brez pravice do povrnitve od najemalca morebiti za naprej plačane najemščine, ali do kake druge odškodnine — izprazniti in sicer velja to tudi tedaj, ako se je najemna pogodba pred smrtjo najemalca od ene ali druge strani odpovedala in ako obstoji rok za izpraznjenje za več kakor 14 dni.“ Kdor pozna razmere v našem mestu le kolikaj, ve, da je to izvesti nemogoče. Saj vendar nimamo stanovanj nikjer na razpolago. Vsako klet so že predelali ali pa kar uporabili

za stanovanje. Pomisliti nam je poprej, da jemljejo v erarične rudarske hiše do malega družine z mnogimi otroki. Pride naj torej kaka nagla bolezen in nepričakovana smrt očeta — na vrh vse žalosti in bede pojdi, uboga zapuščen družina, pa še pod kap stanovat! Morebiti, ima erar pri vsem dobre namene ter hoče svojim delavcem poskrbeti na ta način cenena in dobra stanovanja. Saj je znano, da stanujejo rudarji s svojimi družinami uro in še dalje od mesta radi pomanjkanja primernih stanovanj v mestu. Toda iz stališča človekoljuba nikakor ne moremo odobravati, da bi si erar na ta način preskrboval prepotrebnih stanovanj za rudarje. To je bil vzrok, da so se mnogi delavci premišljali, ali bi podpisali, ali ne. Obrnili so se na našega deželnega poslanca dekana Arkota. G. poslanec je vprašal pri c. kr. rudniški direkciji, kako je s to najemno pogodbo ter povdarjal zlasti, kako je nejasen § 4. Dobil je v odgovor da je vse eno, ali kdo podpisuje, ali ne. Ostane popolnoma vse pri starem. Ko so rudarji — najemalci to zvedeli, so bili zadovoljni ter niso več nadalje podpisavali. Ko pa je potekel rok, ki je bil določen za podpis, hodil je pri najemalcih eraričen uslužbenec, ter nabiral podpisane najemne pogodbe. Ker se niso hoteli vsi podpisati, je neki padlo nekaj precej debelih. Tako je padla beseda: „Kadar boste za svoje sinove delo iskali, boste pa tudi šli k dekanu-poslancu, ne pa v stavbinski urad.“ — Bodi karkoli, toliko pa vendar mislimo, da smemo verjeti rudniškemu vodstvu, ako poslancu zatrdi, da je vse eno, ako najemalci stanovanj podpisajo, ali pa ne. V tem slučaju je pa tudi umljivo samo po sebi, da skrben družinski oče ne bo podpisaval, česar ne ume, ker mu ni nihče pojasnil. Čemu torej pretenje, da pride maščevanje, ko bodo delavce vsprejemali? Najboljši delavec je pač oni, ki skrbi tudi za svojo družino. V tekočem mesecu so prvokrat izplačevali penzije po novem statutu. Hvala Bogu, lepe so. Bog daj, da bi bila tudi ugodno rešena prošnja dosedanjih upokojencev in vdov. Zakaj razlika je velika, ali dobi kdo 17 ali 27 kron. Vključ temu pa, da so zaslužki „urejeni“ in vsem „pridano“, bi morebiti bilo vendar le dobro zvedeti, koliko so lani še ob neurejenih razmerah 18. februarja manj (ako ni bilo več) izplačali, nego letos. Nekateri pravijo, da „Geding“ precej trpi.

„Slov. delavsko stavbeno društvo v Ljubljani“ bode imelo v nedeljo, dne 23. sušca 1902, ob 5. uri popoldne v dvorani „Kat. doma“ svoj občni zbor s sledečim vsporedom: 1. poročilo ravnateljstva, 2. poročilo pregledovalcev računov, 3. sklepanje o računskem sklepu za leto 1901., 4. Volitev treh članov v ravnateljstvo, dveh kontrolorjev, treh pregledovalcev računov in pet članov v razsodišče, 5. izprememba pravil, 6. nasveti in predlogi. Letos izstopijo iz ravnateljstva: Jos. Gostinčar, A. Trtnik. Prometa je društvo imejo v preteklem letu 297.015 kron 68 v. Hiš je članom zidalo letos 20, vseh hiš je dosedaj torej zgradilo 75. Liberalci pridite se les učiti.

Iz ljubljanskih tovarn čujemo vedno splošne pritožbe zlasti iz predilnice, tovarne za kavino zmes in tudi od drugod. Mi pritožb v splošno brez dokazov ne moremo priobčiti, kakor bi jih tudi radi. V nekaterih tovarnah velja še danes 11 urni delavnik v zvezi s slabo plačo. Potrebno je, da se delavni čas zniža najmanj na 10 ur. Da bodemo mogli v okom priti krivicam, ki se po raznih delovršbah delavcem gode, prosimo naj se nam iste naznanijo in sicer ali delavskemu tajništvu, ki posluje od pol 7 do 8 ure zvečer izključno za delavce v svoji pisarni (Pred škofijo v prodajalni gospoda Brusa) ali pa pismeno našemu uredništvu; povdarjati pa moramo, naj bodo pismene pritožbe podpisane od dotičnika, ki nam pritožbo pošlje, da moremo dobiti od njega še morebiti potrebna pojasnila, razume se pa, da se ima onega, ki pritožbo izroči, ne izdati! Mi sicer dobro vemo, da delavci dosti krivic bodisi od delodajalcev, bodisi od naziralnega obojja trpe, toda žali Bog, zvemo jih navadno šele takrat, ko izbruhne že stavka. Tako je bilo v vevški papirnici, v tovarni za užigalice in zadnji čas pri kamnoseški stroki. In

marsikaj bi se dalo doseči tudi brez stavke, ki je in ostane dvorezen nož, če bi bile organizaciji znane vse krivice, ki se delavstvu gode. Svetujemo pa delavstvu v vseh ljubljanskih delovršbah, naj prične se strokovno združevati, ker le v strokovnem nepolitiškem združevanju doseči je delavstvu največ ugodnostij. Vzglede naj nam služi vrlo delujoče društvo delavstva tuk. tobačne tovarne, ki z vsvo odločnostjo zastopa koristi svojih članov in to ne brez uspeha. Verujte, če se bode strokovno združevali po strokovnih društvih, dosegli bode te uspehe, brez strokovnih zvez pa je boj za zboljšanje delavskega stanja težak in skoro brezuspešen.

I. ljubljansko delavsko konsumno društvo je imelo svoj letošnji redni občni zbor minulo nedeljo dopoldne v svojih prostorih na Kongresnem trgu. Zborovanja se je udeležilo izredno veliko društvenikov, ki so z največjim zanimanjem sledili posamnim razpravam. Zborovanje je otvoril in vodil načelnik g. Valentin Bahar, tajništvo oziroma blagajniško poročilo sta pa podala gg. Jos. Aubel in Jos. Zajc. Iz predloženega poročila je razvidno, da je stelo društvo koncem leta 1901 198 članov z vplačanimi vlogami v znesku 4592 kron 60 h, prometa pa 57.511-22 kron. Društvena aktiva znašajo 11.898-66 kron, pasiva 11.032-56 kron, torej čisti dobiček 866-10 kron, ki se po sklepu občnega zbora ves razdeli mej zadružnike kot dividenda. (Mimogrede pripomnimo, da so lani izplačali najvišje dividende 32, 25, 23, 20 itd. kron, pač lepo novoletno darilo!) Račun se je z odobravanjem vzel na znanje ter se izrekla načelniku ter celemu odboru in nadziralnemu odseku, osobito g. Ant. Škofu, toplja zahvala. Posebno razveselilo pa je zadružnike, ko jih je načelnik iznenadil s poročilom, da vsa krasna in izborna preuredba društvenih prostorov ne stane društvene blagajne niti vinarja, kar pa je vse edina zasluga g. načelnika, ki je sprejel zato burno zahvalo. Nato se je vršila volitev odbora in nadziralnega odseka. V novem odboru so gg.: Val. Bahar načelnik, Jos. Gostinčar namestnik, Jos. Zajc blagajnik, Jos. Aubel tajnik, Iv. Verbič, Iv. Tomažič, Al. Zajc, Iv. Podbevšek in Mih. Torelli odborniki. — V nadziralnem odseku so gg. Ludvik Kotnik, Iv. Pliberšek in Ant. Škof.

Hrvaška krščanska delavska organizacija. Zadnji „Glas Naroda“ je bil zopet zaplenjen in sicer zato, ker je ponatisnil naš članek o hrvaško slovenski delavski vzajemnosti. Značilno je, kako zasleduje mažaronska hrvaška vlada pokret delavstva in res čuditi se je, da je mogoče sploh zavirati ljudski glas na tak način, kakor ga zavirajo hrvaški vladni krogi. No, pa tek zgodovine uči, da se je še vsaka krivica končala. Morebiti ni več daleč čas, ko se bode v okrilju habsburške monarhije organiziral samostojno naš slovanski jug kot trden jez in branik monarhije, stare vere in hrvaško slovenskega naroda. „Glas Naroda“ piše koncem našega članka sledeče: Iznjeli smo ovdje u jezgri članak bratskok „Slovenskog Lista“ pa se nadamo, da će on izazvati radost u svim hrvatskim rodoljubnim krugovima, a napose u našim radničkim slojevima, koji so unatoč biesnim protivničkim nastajima, ostali vjerni Bogu i Hrvatskoj, zastavi krščanstva i hrvatstva! Mi ćemo se tim člankom doskora obširneje baviti, ali dakako ne da ga pobijamo, već da i mi sa naše strani doprinesemo svoje, kako bi se misao hrvatsko-slovenske radničke zajednice u skladu sa svim našim prilikama što prije v život privela. Medjutim oduševljeno in radostno kličemo: Živila svietna nam braća Slovenci! Živila hrvatsko-slovenska radnička zajednica! „Prav tako; misel jedinstvenega delovanja jugoslovanske krščanske demokracije je že tako velike važnosti, da mora biti vsestransko natančno in temeljito proučena, predno se zvrši. Ker le, če je ta predpogoj splošen, je gotovost tu, da bode „vodstvo“ delovalo. Potrebno je pa osobito pri nas na jugu, kjer se bije med nami in našimi od židov zapeljanimi delavci sedaj najhujši boj za to, ali kode naša demokracija v prihodnje ostala krščanska ali ostane brezverska, energično osrednje vodstvo, ki naj vodi ta boj. Časopisja dolžnost je pa, zbudjati vzajemnost med ljudstvom za hrvaško delavsko vzajemnost.

Kat. del. društvo v Gorici. Odbor se je sestavil tako-le: dr. Josip Pavlica, predsednik, Janez Lovišček, podpreds., Luka Dugar, denarničar. Odbor je sklenil: 1. Pobiravci bodo pobirali mesečne prispevke za vsake tri mesece naprej, ker jim je nemogoče vsaki mesec pobirati. 2. Vsak društvenik naj sam skrbi, da plača, če ga pobiravec ne obišče. 3. Kdor redno ne plačuje, t. j. kdor zaostane z vplačili, nima pravice do podpore.

Stavkati mislijo še letos v Ljubljani mizarji in zidarji. Po našem mnenju bodo mizarji stavko dobili, zidarji pa težko, ker je težko verjetno, da bi italijanski zidarji bili solidarni z našimi zidarji.

Zavarovanje zasebnih uradnikov. Socialno-politiški odsek je završil razpravo o vladnem načrtu o starostnem zavarovanju zasebnih nastavlencev. Načrt je obveljal brez posebnih sprememb in pride v zbornici na vrsto morda po Veliki noči ali pa v jesenskem zasedanju. Predlog poslanca Elderscha, naj bi ta načrt prišel v razpravo še-le potem, ko bo predložen načrt o zavarovanju delavcev, njih vdov in sirot, je padel z vsemi proti 4 glasovom. Poročevalcem v zbornici je odbran posl. Fořt.

Obrtni nadzornik mudil se je te dni v Ljubljani in obiskal več delovršb. Delavci se pritožujejo, da je občeval le z delodajalci in skoro nič z delavci in še to le v navzočnosti delodajalcev. Gospodu obrtnemu nadzorniku bi si usojali svetovati, naj v prihodnje stopi v dotiko z delavskimi društvi, ker le tako je mogoče, da si predoči pravo sliko delavskih razmer pri nas, ker tega pač od delavca ne more nihče zahtevati, naj bi vpričo gospodarja opozarjal gospoda obrtnega nadzornika na v delovršbi nahajajoče se nepravilnosti. Mi obrtnemu nadzorništvu precej zaupamo, toda vemo tudi, da ima ono težko stališče, zlasti pri nas, še zato, ker ima tako velik delokrog in pa premalo izvrševalne oblasti. Našim gospodom državnim poslancom, zlasti zastopniku V. kurije, pa najtopleje priporočamo delati na to, da se ustanovi za Kranjsko samostojno obrtno nadzorništvo, ker dejstvo je in ostane, da je delokrog graškega obrtnega nadzorništva prevelik.

Delavska konferenca v Zagrebu bode dne 23. t. m. Pečala se bode z organizacijo zagrebskega delavstva in o zagrebskih delavskih razmerah.

Zmaga v Sisku. Krščanska demokracija zmagala je v Sisku pri občinskih volitvah v drugem razredu kljub vsemu terorizmu mažaronske vladne stanke.

V obrtni zbor zagrebski izvoljeni bili so socialni demokratje. Krščanska demokracija se je volitev zdržala, zato so Frankovci podlegli.

Demokratizem v Ameriki in na Danskem Prezident Zjed. držav severoameriških Roosevelt pošilja svojega šestletnega sinčka Arhibalda v javno ljudsko šolo. Kot pristen demokrat in odločen nasprotnik zasebnega poučevanja se prav

nič ne ženira, da sedi poleg njegovega sina i sin pekov, gostilničarjev, kočijažev, črevljarjev, grobarjev itd. Na Danskem je minister poljedelstva — kmet, posestnik 120 johov zemlje. O prostem času pridno dela na polju. — Minister za uk in bogočastje je bivši ljudski učitelj Christin Stadil v starosti 45 let. Leta 1887 je bil izvoljen poslancem, bil je člen in pozneje voditelj opozične levice. Potem je bil imenovan državnim revizorjem in pred kratkim ministrom. Da je kaj takega sploh mogoče, razlagati si moremo le iz dejstva, da je ljudska šola na Danskem in ljudska omika sploh na veliko višji stopinji nego pri nas. Od ljudskega učitelja se tam veliko več zahteva kakor drugod. Na Danskem so sedaj v cvetju t. zv. ljudske, kmetske univerze — Hejskoler, katere so za ljudsko omiko naravnost neprecenljivega pomena.

Slovenskim trgovskim uslužbencem, ki se zanimajo za brate Hrvate, priporočamo v naročitev „Hrvatski trgovački list“, ki je izborno urejevan. Naroči se: Marije Valerije ulice, br. 2. Zagreb.

Hrvatsko trgovsko društvo „Mercur“ bo ustanovilo v najkrajšem času za trgovske uslužbence zaklad, ki bo imel namen osigurati društvene člane za slučaj starosti in invaliditete, njihove udove za slučaj obudovljenja in sirote za slučaj osirotelosti. V odsek, ki se ima s proučevanjem tega prevažnega vprašanja baviti, je več hrvaških naših somišljenikov, med njimi vrli tovariš Hinko Sirovatka, kateri je med Frankovci in rudečkarji zagrebskimi tako priljubljena oseba, da ga v vsaki izišli številki svojih listov najpodlejše napadajo, kar je pač znamenje, da se izborno bori za našo stvar.

Prva ženska delavska šola na Cetinju je bila nedavno odprta. Največe zasluge za to šolo si je pridobila gospa Sofija Petrovna Mertvago, ravnateljica ženskega liceja na Cetinju, takozvanega „ruskega instituta“. Šola se imenuje po princezinji Jolandi, hčerki italijanske kraljice Helene.

Amerikanske delavske novice. V Milwaukee se je ustanovila nova unija (strokovno društvo) rokovičarjev. Prvi dan je že pristopilo 300 članov. — Štrajk v Louth Bend je izbruhnil v tovarni „Singer Lewing Machine Comp.“, stavka 1700 uslužbencev. — Štrajk cerkvenih pevcev. V New Yorku stavka 40 dečkov, ki so peli na koru cerkve sv. Klementa. Vzrok stavke je, ker je organist najel 4 soliste, kateri niso bili pri nobeni pevski organizaciji. — Iz Pittsburga se poroča, da je nadzornik premogokopov izdal svoje letno poročilo v petem okraju trdega premoga. Iz poročila je posneti, da se je izkopalo lansko leto v tem okraju sedem milijonov ton (sedem tisoč milijonov kg) premoga. Pri delu je bilo ubitih 79 rudarjev, ranjenih pa 173! — Železniska nesreča se je zgodila nekaj milj nad znanim ovinkom Horse Lhoe na progi Pensilvanije. Trčilasta skupaj dva tovarna vlaka in so bili pri tem ubiti trije, ranjeni pa 4 železničarji.

Prvi snopič

„Ljudskih iger“

izide

prihodnji teden

v drugem natisu.

➔ Priporočilo. ➔

Gostilna pri Gambrinu

na Židovski stezi štev. 4

priporoča svojo bogato zalogo

➔ pristnih vin: ➔

Istrijanec, črni	52 vin. liter
Istrijanec, beli	56 " "
Cviček	72 " "
Štajerec, beli	80 " "
Teran	80 " "
Muškatelc	92 " "
Rizling	96 " "

Za obilni obisk se priporoča velespoštovanjem

Ivan Kenda

20 3—2

gostilničar.

Stavbeno, umetno in konstrukcijsko
ključavničarstvo

Josip Weibl

nasl. tvrdke J. Spreitzer

Slomškove ulice št. 4

priporoča sl. občinstvu in preč. duhovščini svojo

izborno urejeno delavnico

v kateri izdeluje 7 49—8

žično omrežje na stroj, obhajilne mize, ograje pri spomenikih in na mirodvoru, obmejno omrežje, vežna vrata umetno in preprosto izdelana, balkone, verande, paviljone, stolpne križe, štedilnike itd. itd.

Specijaliteta: Valjični zastori — Železne konstrukcije — Vodne sesalke Napeljevanje vodovodov.

Napravlja troškovnike in načrte po poljubnih risbah v različnih slogih in pošilja poštine prosto.

➔ Vse poprave ➔

izvršuje najvestnejše in zanesljivo po najnižji ceni.

Cene so primerne solidnemu delu dokaj nizke.

Pozor! Pozor!

Prijatelj, ako hočeš najcenejše in najpri-
stnejše vino piti, tedaj se potruži v gostilno
na Francovo nabrežje, kjer ga toči

Josip Maček

po sledečih cenah: 9 x—8

Istrijansko, belo, liter po	28 kr.
Cviček	32 " "
Bizelsko	36 " "
Rebula	40 " "
Refoško	48 " "

Čez ulico točijo se zgoraj navedena vina
pri litru 2 kr. ceneje.

Opozarjam Te pa posebno, da se tam
dobi črni istrijanec po 24 kr. liter,
kateremu je vsaka konkurenca izključena,
bodisi po kakovosti ali po ceni.

* * Velika izber najfinejših slaščic in peciva. * *

Slavnemu p. n. občinstvu si usojam uljudno naznanjati, da sem otvoril s 1. marcem t. l.

na Glavnem trgu štev. 6

slaščičarsko in pekovsko podružnico

ter priporočam vedno sveže, dobro in ceneno blago.

V filijalki

se sprejemajo naročila, tičoca
se pekovskega, kakor tudi
slaščičarskega obrta.

Vsakovrstno pecivo

potice, štruce, ržen kruh itd.,
kakor tudi vsakovrstni fini
kruh na vago.

Vedno bogata izber vsakovrstnih najfinejših slaščic.

➔ Rednim odjemalcem kruha dostavljanje na dom. ➔

K mnogobrojnemu obisku vabi najuljudneje

22 4—1

Jakob Zalaznik.

* * Štirikrat na dan sveže in okusno pecivo. * *

Na Glavnem trgu štev. 6.

Točna in solidna postrežba.

J. S. Benedikt

Ljubljana, Stari trg št. 4
Prva tovarniška zaloga klobukov.

Št. 9. od K 1.60 do 2'—.

Št. 8. od K 2'40 do 3'—.

Št. 7. od K 3'— do 5'—.

Št. 6. od K 2'40 do 3'—.

Št. 5. od K 2'40 do 3'—.

Št. 4. od K 3'60 do 5'—.

Št. 3. od K 3'60 do 5'—.

Št. 2. od K 2'60 do 3'20.

Št. 1. od K 3'— do 5'—.

Cena in zavitek proti povzetju.

Pri pošiljavi petih komadov
10% odbitka.

Gori zaznamovane oblike so v vseh
barvah na razpolago.

Posobne ilustrovane cenike s peresi
in klobuki na željo brezplačno. 21 4—2

Najboljše vrste ceneni krompir

za saditi kakor:

zgodnji rožnik, beli zgodnji
amerikanec, dalje mali okrogli
čebuljček, deteljno in repno seme

prodaja

Josip Leuz v Ljubljani

Resljeva cesta št. 1. 23 3—1

Sukneno blago

za spomladanske in letne obleke

v največji zalogi

pri 17 18—3

R. Miklauc

Ljubljana, Špitalske ulice št. 5.

O zelo nizkih cenah in lepih vkusnih
vzorcih se lahko vsakdo prepriča.

Samo v teh zavojih se
dobiva pristna, tako
splošna priljubljena

Kathreinerjeva
Kneippova sladna kava

Zadružna tiskarna v Ljubljani

Stari trg šte. 19

priporoča

najnovejše vizitnice, kovertе s firmo, naslovna
pisma ter vsa v to stroko spadajoča dela.

Za nakupovanje spomladanskega in let-
nega blaga za obleke v največji izberi
in najnižji ceni se priporoča

Anton Schuster

Ljubljana — Špitalske ulice šte. 7.

Uzorci na zahtevanje poštnine prosto.

V poljanskem predmestju
se prodaja

16 stavbnih parcel

ležečih med 5 cestami, izmed katerih so tri, namreč Elizabe-
tina cesta, Streliške ulice in Kuhnova cesta že izpeljane, to je
kanalizovane ter vodovod in električna razsvetljava že napeljana.
Izvrsten stavbeni prostor (gramozna tla), izvrstna, jako
zdrava lega, ker je prostor od vseh strani obdan z vrtovi
in njivami.

Vse leto ves dan solnčno.

V okolici ni nikakih tovarn, zato ni dima in zrak ostaja čist.

Samo eno minuto oddaljeno od postaje električne železnice.

Parcelе merijo od 500 — 800 m², cene pa so vrednosti

primerne.

Zidati je po sklepu ljubljanskega občinskega sveta: V od-
prtem stavbenem sistemu, v eno nadstropje in brez predvrtov.

Natančneje se poizve pri:

19 3—2

Anton Dečman-u

tvrdka F. P. Vidic & Co., Ljubljana.